

ORJİNAL MAKALE / ORIGINAL ARTICLE

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi / BAUN Sağ Bil Derg
Balıkesir Health Sciences Journal / BAUN Health Sci J
ISSN: 2146-9601- e ISSN: 2147-2238
Doi: <https://doi.org/10.53424/balikesirsd.987210>

Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklarla İlgili Akran Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Düzeyine Etkisi

Selda İLDAN ÇALIM¹, Seval CAMBAZ ULAŞ¹,
Hülya DEMİRCİ¹, Seçil KÖKEN DURGUN¹

¹ Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Manisa, Türkiye

Geliş Tarihi / Received: 25.08.2021, Kabul Tarihi / Accepted: 01.10.2021

ÖZ

Amaç: Cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili akran eğitiminin üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyine etkisini belirlemektir. **Gereç ve Yöntem:** Bu araştırma ön test-son test yarı deneysel tiptedir. Araştırmanın evrenini, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri oluşturmuştur (n=404). Akran eğitimi için gönüllü 20 öğrenciye iki gün, 16 saat cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili eğitim verilmiştir. Eğitim alan öğrenciler akranı olan 323 öğrenciye ulaşarak cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili bire bir eğitim vermiştir. Öğrenciler, akran eğitiminden önce ve üç ay sonra cinsel temasla bulaşan hastalıklar ile ilgili bilgi testini uygulamıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin %77.1'i daha önce cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgi almadığını ifade etmiştir. Eğitim öncesi öğrencilerin bilgi testi puan ortalaması 20.39±6.75 iken eğitim sonrası 30.43±3.74 bulunmuştur; istatistiksel olarak aralarında anlamlı fark vardır (p<0.05). Eğitim sonrası öğrencilerin %94.7'sinin cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgi düzeyini arttırmıştır. **Sonuç:** Cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili akran eğitimi üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyini arttırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akran, Bilgi, Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar, Eğitim, Öğrenci.

Effect of Peer Education About Sexually Transmitted Diseases on The Knowledge Level of University Students

ABSTRACT

Objective: To determine the effect of peer education about sexually transmitted diseases on the knowledge level of university students. **Materials and Methods:** This research is a pretest-posttest quasi-experimental. The universe of the study was students at the Manisa Celal Bayar University Faculty of Health Sciences Social Service Department (n=404). For peer education, 20 volunteer students were given two days, 16 hours of training on sexually transmitted diseases. The students who received training reached 323 peers and provided one-on-one training on sexually transmitted diseases. The students applied the knowledge test on sexually transmitted diseases before and three months later the peer education. **Results:** 77.1% of the students stated that they had not received information about sexually transmitted diseases before. While the average score of the knowledge test of the students before education was 20.39 ± 6.75, it was found to be 30.43 ± 3.74 after the education; there is a statistically significant difference between them (p<0.05). The knowledge level of 94.7% of the students about sexually transmitted diseases increased after the education. **Conclusion:** Peer education about sexually transmitted diseases increased the knowledge level of university students.

Keywords: Peer, Knowledge, Sexually Transmitted Diseases, Education, Student.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Selda İLDAN ÇALIM, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Uncubozköy Sağlık Yerleşkesi, Yunusemre Manisa, Türkiye

E-mail: seldaildan@gmail.com

Bu makaleye atf yapmak için / Cite this article: İldan Çalım, S., Cambaz Ulaş, S., Demirci, H., & Köken Durgun, S. (2021). Cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili akran eğitiminin üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyine etkisi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3):342-347. <https://doi.org/10.53424/balikesirsd.987210>

©Copyright 2021 by the Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi.

BAUN Sağ Bil Derg 2021 OPEN ACCESS <https://dergipark.org.tr/pub/balikesirsd>
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Cinsel temasla bulaşan hastalıklar (CTBH), gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir. Dünyada her gün bir milyon insan CTBH yakalanmakta ve enfeksiyonu taşıdığına farkına varmadan diğerlerine bulaştırmaktadır (Denison ve ark., 2018; Visalli ve ark., 2019). DSÖ verilerine göre, her gün bir milyon yeni CTBH olgusunun eklendiği ve her yıl 376 milyon kişinin klamidya, sifiliz trikomanas, gonore olmak üzere belirtilen CTBH'dan en az biriyle enfekte olduğunu tahmin edilmektedir (World Health Organization [WHO], 2019). En riskli yaş grubu, riskli cinsel davranışlara ilişkin farkındalık düzeyleri düşük olan 15-24 yaş arasındaki gençlerdir (Mahmutovic Vranic ve ark., 2019; Visalli ve ark., 2019). Bu yaş aralığına denk gelen üniversite eğitim süreci, öğrencilerinin yaşam biçimlerinde önemli sosyokültürel değişikliklerin yaşandığı hızlı bir dönemdir. Bu süreçte gençler, yaşanan bu değişimlerin etkisi ile riskli cinsel davranışlarda bulunabilirler. Dolayısıyla bu durum, onları risklere açık bir topluluk haline getirmektedir (Çalışkan ve ark., 2015; Dişsiz ve ark., 2020; Karasu ve ark., 2017; Yaşar ve ark., 2019). Ayrıca, DSÖ üniversitedeki gençlerin üreme sağlığı programları açısından ihmal edildiğini bildirmiştir (Peykari ve ark., 2011). Cinsel yönden aktif olunan bu dönemde, CTBH hakkında yeterince bilgi sahibi olmamak, doğru kaynaklardan bilgi almamak gençlerin yanlış bilgileneşmesine ve bu hastalıklarla mücadelede zorluklara neden olmaktadır (Aykan ve ark., 2017; Nigussie ve Yosef, 2020). Üniversite öğrencileri arasında yapılan çalışmalar incelendiğinde; CTBH'nın görülme sıklığının %10.8-%18.2 arasında değiştiği (Darré ve ark., 2018; Kassie ve ark., 2019) ve CTBH konularında bilgilerinin yetersiz olduğu bildirilmiştir (Çalışkan ve ark., 2015; Folasayo ve ark., 2017; Siyez & Siyez, 2009; Yaşar ve ark., 2019). Bu nedenle, erken dönemde gençlerin CTBH konusunda bilgilendirilmesi farkındalığı arttırmak ve hastalıkların önlenmesinde önemlidir (Çalışkan ve ark., 2015; Kassie ve ark., 2019; Nigussie ve Yosef, 2020). Üniversite öğrencilerinin ihtiyaçlarına göre tasarlanmış eğitim ve danışmanlık hizmetleri, CTBH'ı önlemede önemli bir yaklaşımdır. Danışmanlık, kişilerin CTBH semptomlarını tanıma becerilerini geliştirebilir, sağlık kuruluşuna başvurma olasılığını artırabilir ve bu konuda cinsel partnerini de teşvik edebilir. Ancak bu gibi hastalıklarda damgalanma korkusu, danışmanlık alma isteğini azaltmaktadır (WHO, 2019). Yapılan çalışmaların birçoğunda, gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili konuları daha çok akranlarıyla paylaştıkları görülmüştür (Dağ ve ark., 2012). Bu nedenle, üniversite öğrencilerinin CTBH ile ilgili bilgilerini geliştirmek için akran eğitimi yöntemi kullanılabilir (Dağ ve ark., 2012; Evcili ve Golbasi, 2019; Peykari ve ark., 2011; Winarti ve Ernawati, 2019). Akran eğitimi, belli bir amaç doğrultusunda eğitilmiş gönüllü ve öncü bireylerin, kazandıkları bilgileri akranlarıyla paylaşılmasına dayanan bir eğitim etkinliğidir (Bilgiç ve Günay, 2014; Dağ ve ark., 2012; Winarti ve Ernawati, 2019). Akran eğitmenleri, akranlarıyla bir arada oldukları ve aynı dili konuştukları için samimi bir ortam oluşur, arkadaşları soru sormaktan çekinmezler ve dolayısıyla, bilgiye

ulaşmaları ve edindikleri bilgiyi benimsemeleri kolaylaşır (Peykari ve ark., 2011; Winarti ve Ernawati, 2019; Wong ve ark., 2019).

Bu çalışmada, cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili akran eğitiminin üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyine etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Bu araştırma ön test-son test yarı deneysel tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın yeri ve zamanı

Araştırma, Aralık 2018-Mart 2019 tarihleri arasında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yürütülmüştür.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde 1. ve 2. öğretime kayıtlı olan tüm öğrenciler oluşturmuştur (n=404). Bu bölüm öğrencileri sosyal bilimler ağırlıklı eğitim aldıkları için tercih edilmiştir. Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemi kullanmadan öğrencilerin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin %81'ine ulaşılmıştır (n=323).

Araştırmanın değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkeni CTBH bilgi testi toplam puanıdır. Bağımsız değişken ise akran eğitimidir. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, medeni durum, CTBH konusunda bilgi alma durumu, CTBH konusunda tercih edilen bilgi kaynakları araştırmanın tanımlayıcı değişkenleridir.

Veri toplama araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan tanıtıcı özellikler soru formu (6 soru) ve cinsel temasla bulaşan hastalıklar ile ilgili bilgi testi (36 soru) kullanılmıştır. Özgün adı *STI/HIV Pre-test* olan Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar ile İlgili Bilgi Testi (CTBH Bilgi Testi), Kanada'da okullarda verilen cinsel sağlık eğitimi kapsamında öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrasındaki bilgi düzeylerini değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Lamont ve ark., 2018; Siyez ve Siyez, 2009). Siyez ve Siyez (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmış testin orijinali 40 maddelik bir bilgi testi iken, Türk öğrenciler için uygun bulunmayan dört maddesi çıkarılarak 36 maddeye düşürülmüştür. CTBH Bilgi Testi'ndeki sorular, "Doğru", "Yanlış" ve "Bilmiyorum" şeklinde yanıtlanmaktadır. CTBH Bilgi Testi'nde her doğru yanıt 1 puan verilerek, toplam puan üzerinden hesaplanır. CTBH Bilgi Testi'nde alınabilecek en yüksek puan 36'dır (Siyez ve Siyez, 2009). Türkçeye uyarlanan örnekleme grubu için anketin KR-21 güvenilirlik katsayısı 0.82 iken, bizim çalışmamızda 0.79 bulunmuştur.

Veri toplama yöntemi

Çalışma iki aşamadan oluşmuştur. Çalışmanın birinci aşamasında CTBH konusunda eğitim yapılacağına dair Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerine duyurular yapıldıktan sonra, gönüllülük esasına göre çalışmaya katılmayı kabul eden ilk 20 öğrenci (on beş kadın, beş erkek) akran eğitmeni grubuna alınmıştır. Gönüllü 20 öğrenciye iki gün, toplam 16 saat

cinsel temasla bulaşan hastalık konusunda eğitim yapıldı. Eğitim konuları üreme sistemi, cinsel yolla bulaşan hastalıklara neden olan etkenler, cinsel yolla bulaşan hastalıkların belirtileri, cinsel yolla bulaşan hastalıkların teşhis ve tedavi süreci, cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma, akran eğitiminde dikkat edilmesi gereken konular, mahremiyetin korunması ve iletişim konularından oluşmuştur. Akran eğitimcilerin eğitimi, 20 kişilik sınıf ortamında anlatım, demonstrasyon, problem çözme, beyin fırtınası, grup çalışması, eğitsel oyun ve örnek olay incelemesi yöntemleri kullanılarak yapıldı. Öğrencilerin CTBH konusunda bilgi düzeyi Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar ile İlgili Bilgi Testi ile eğitim öncesinde ve sonrasında değerlendirildi. Akran eğitimi yapacak öğrencilerin cinsel temasla bulaşan hastalıklar konusunda eğitimci yeterliliği sınıf içi demonstrasyon yaptırılarak uygulamalı olarak değerlendirildi. Akran eğitimini yapacak öğrencilere araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan CTBH'la ilgili bilgi broşürü verilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşaması akran eğitiminden oluşmaktadır. Bu aşamada; akran eğitimcileri CTBH konusunda uygun ortam koşullarının sağlanabildiği yerlerde (okul/sınıf/yurt), akranlarıyla birebir görüşerek eğitim vermiştir. Akran eğitimcileri CTBH eğitimini broşür rehberliğinde göster anlat ve sözel anlatım tekniğini kullanarak yapmıştır. Her bir akran eğitimci 16 akranına ulaşmıştır. Bir akran eğitimi ortalama 40 dakika sürmüştür. Eğitim öncesinde ve sonrasında yapılan değerlendirmelerin 3-6 ay arasında yapılması önerilmektedir (Eğitim ve Gelişim Platformu Derneği, 2013). Çalışmada, akranların CTBH konusundaki bilgi düzeyi, eğitimden önce ve eğitimden üç ay sonra CTBH bilgi testi ile değerlendirilmiştir.

İstatistiksel analiz

İstatistiksel analiz için SPSS 15 bilgisayar programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı bulguların analizinde; sayı ve yüzde dağılımı, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Öğrencilerin CTBH bilgi puanları Skewness (± 1.96), Kurtosis (± 1.96) değerlerinin normal dağılmadığı belirlendi. Bu nedenle öğrencilerin CTBH ön test ve son test bilgi puanları Wilcoxon işaretli sıra testi ile karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin eğitim sonrası bilgi değişim düzeylerinin dağılımı ise; sayı yüzde dağılımı ile değerlendirildi.

Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın etik kurul izni, ilgili Üniversitenin Etik kurulundan (Tarih:19.12.2018, Karar no:20.478.486), kurum izni ilgili Üniversitenin Sağlık Bilimler Fakültesinden alınmıştır. Ayrıca tüm öğrencilerin yazılı ve sözlü onamları da alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş ortalamasının 20.87 ± 2.54 olduğu, %75.2'sini kadınların oluşturduğu ve %94.4'ünün bekar olduğu saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin %69.3'ü CYBH ile ilgili bilgi almak için bilgi kaynağı olarak interneti tercih etmektedir. İnternetin ardından en çok tercih edilen bilgi kaynağı %34.4 oranı ile sağlık çalışanıdır (Tablo 1).

Tablo 1. Üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri.

Tanıtıcı özellik	n	%	
Yaş $X \pm SS = 20.87 \pm 2.54$ Min=17 Max=35	20 ve altı	176	54.5
	21 ve üstü	147	45.5
Cinsiyet	Kadın	243	75.2
	Erkek	80	24.8
Medeni durum	Bekar	303	94.4
	Evli	18	5.6
CTBH konusunda bilgi alma durumu	Evet	74	22.9
	Hayır	249	77.1
CTBH konusunda tercih edilen bilgi kaynağı*	İnternet	224	69.3
	Sağlık çalışanı	111	34.4
	Arkadaş	36	11.1
	Aile	30	9.3
	Kitap	24	7.4
Toplam	323	100.0	

*Birden fazla şık işaretlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin eğitim öncesi CTBH bilgi puan ortalaması 20.39 ± 6.75 iken, akran eğitimi sonrası bilgi puanı ortalamasının 30.43 ± 3.74 yükseldiği ve aralarında anlamlı fark olduğu bulunmuştur (Tablo 2, $p < 0.05$).

Tablo 2. Üniversite öğrencilerinin CTBH konusunda eğitim öncesi ve sonrası bilgi düzeylerinin karşılaştırılması.

	Ön test puanı	Son test puanı	Z*	P
	$X \pm SS$	$X \pm SS$		
CTBH Bilgi Düzeyi	20.39 ± 6.75	30.43 ± 3.74	-14.73	0.00

*Wilcoxon işaretli sıra testi

CTBH akran eğitimi sonrası üniversite öğrencilerinin %94.7'sinin bilgi düzeylerinin yükseldiği, %5.3'nin bilgi düzeyinin değişmediği belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Üniversite öğrencilerinin CTBH konusunda eğitim sonrası bilgi değişim düzeylerinin dağılımı.

Eğitim sonrası bilgi değişim düzeyleri	n	%
Bilgi düzeyi artan öğrenci	306	94.7
Bilgi düzeyi değişmeyen öğrenci	17	5.3
Toplam	323	100.0

Üniversite öğrencilerinin bazı özellikleri ile eğitim sonrası bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında; öğrencilerin yaşı, medeni durumu ve daha önce CTBH konusunda eğitim alma durumu ile eğitim sonrası puanları arasında anlamlı fark bulunmazken, cinsiyet değişkeni ile anlamlı fark bulunmuştur. Eğitim sonrası, kadın öğrencilerin

CTBH bilgi puanı erkeklere göre anlamlı düzeyde artmıştır ($p < 0.05$, Tablo 4).

Tablo 4. Üniversite öğrencilerinin bazı özellikleri ile eğitim sonrası bilgi düzeylerinin karşılaştırılması.

Özellik	Eğitim sonrası bilgi puanı	t*	P	
	X±SS			
Yaş	20 ve altı	30.65±3.66	1.15	0.24
	21 ve üstü	30.17±3.83		
Cinsiyet	Kadın	30.96±3.58	4.56	0.00
	Erkek	28.82±3.78		
Medeni Durum	Evli	30.37±3.80	-1.11	0.26
	Bekar	31.38±2.63		
Eğitim alma durumu	Evet	30.43±3.57	0.03	0.99
	Hayır	30.43±3.80		

*Bağımsız gruplarda t testi

TARTIŞMA

Akran eğitimi, demografik olarak benzer nitelikteki bireyler tarafından hedef gruptaki bireylere doğal ortamlarında bilgi, eğitim veya kaynak sağladığı bir stratejidir (Carr ve ark., 2016; Evcili ve Golbasi, 2019; Family Health International, 2010; Winarti ve Ernawati, 2019; Wong ve ark., 2019). Amaçlanan eğitim veya bilgi aktarımının hedef grubun kendilerini rahat hissettikleri ve güven duydukları ortamda sağlanması yöntemin etkinliğini arttırmaktadır. Akran eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalarda; hedef grubun eğitim memnuniyetinin arttığı, daha düşük maliyetli olduğu ve daha fazla sayıda bireye ulaşmak için uygun olduğu belirtilmektedir (Family Health International, 2010; Peykari ve ark., 2011; Winarti ve Ernawati, 2019; Wong ve ark., 2019). Çalışmamızda, hedef grup olan üniversite öğrencilerinin cinsel temasla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi düzeylerini arttırmak amacıyla akran eğitiminin etkinliği incelenmiştir. Ülkemizde cinsellik ve cinsellikle ilgili konuların konuşulması kültürel yönden halen tabu olarak görülmektedir (Yaşar ve ark., 2019). Çalışmamıza katılan üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması 20.87±2.54 olduğu halde çoğunun (%77.1) daha önceden CTBH konusunda bilgi almamış olması halen cinsellik ile ilgili konular hakkında konuşulmadığını, yeterli bilgilendirmenin yapılmadığını göstermektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalarda cinsel sağlık ve üreme sağlığı gibi konularda daha önce hiç bilgi almadığını ifade eden üniversite öğrencileri olduğu gibi (Yaşar ve ark., 2019), lisede bilgi aldığını ifade edenlerin oranı ise oldukça azdır (Dağ ve ark., 2012; Öztürk ve ark., 2018; Siyez ve Siyez, 2009). Üniversite eğitim sürecinde sağlık bilimleri ve tıp alanında öğrenim gören öğrenciler müfredat gereği cinsel sağlık ile ilgili bilgi alırken (Dağ ve ark., 2012; Karabulutlu ve Kılıç, 2011) sağlık alanı dışında öğrenim gören üniversite öğrencileri bu konuda yeterli bilgi alamamaktadır (Dağ ve ark., 2012; Folasayo ve ark., 2017; Öztürk ve ark., 2018; Siyez ve Siyez, 2009). Yeni Zelanda’da yapılan bir çalışmada; üniversite öğrencilerinin CTBH hakkında okul tabanlı eğitimlerinin yeterli olmadığı belirtilmiştir (Denison ve ark., 2018). Çalışmamızda Sosyal Hizmet Bölümü’nde öğrenim gören

öğrencilerin çoğunun CTBH hakkında bilgi almamış olması üniversite öğrencileri ile yapılan diğer çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu durum, üniversite öğrenim sürecinde CTBH hakkında akran eğitiminin önemini ve gerekliliğini göstermektedir. Öğrencilerin CTBH konusunda bilgi almak için başvuracağı kaynakların güvenilirliği sağlıklı davranışların geliştirilmesi ve riskli durumların yönetimi açısından oldukça önemlidir (Öztürk ve ark., 2018). Çalışmamızda öğrencilerin çoğu (%69.3) CTBH konusunda başvuracağı ilk kaynağın internet olduğunu belirtmiştir. Bu durum, internetteki doğru bilgi kaynağına ulaşım ile ilgili sorunlar düşünüldüğünde endişe vericidir; fakat CTBH ile ilgili online güvenilir bilgi kaynaklarının geliştirilmesini de elzem haline getirmektedir. Öğrencilerin CTBH konusunda bilgi kaynağı olarak sağlık çalışanlarını tercih etme oranı ise ikinci sırada yer almaktadır. Dağ ve ark. yaptığı çalışmada; öğrencilerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilgi almak istedikleri kaynakların başında sağlık çalışanlarının olduğu bulunmuştur (Dağ ve ark., 2012). Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini ifade etme ve bilgi alma konusunda güven duyup rahat hissedecekleri kişilerin sağlık çalışanları olduğunu göstermektedir. CTBH konusunda tercih edilen bilgi kaynakları arasında arkadaş (%11.1) ve ailenin (%9.3) düşük oranda olması bu konuda güvenilir bilgi kaynağı olarak görülmediğini ya da cinsellikle ilgili konuların konuşulmasıyla ilgili çekinceler olduğunu düşündürmüştür. Cinsel sağlıkla ilgili iyi yapılandırılmış bir akran eğitimi bireylerin bilgi düzeyini arttırdığı gibi olumlu cinsel sağlık davranışının geliştirilmesini ve sağlık risklerden korunmasını da sağlamaktadır (Evcili ve Golbasi, 2019; Peykari ve ark., 2011; Winarti ve Ernawati, 2019; Wong ve ark., 2019). Çalışmamızda, CTBH ve akran eğitimi hakkında 16 saat bilgi alan 20 öğrenci toplam 323 akranına ulaşarak CTBH konusunda birebir eğitim vermiştir. Eğitim alan öğrencilerin CTBH bilgi testi puan ortalaması eğitim sonrası anlamlı düzeyde yükselmiştir. Öğrencilerin neredeyse tümünün (%94.7) eğitim sonrası bilgi düzeyi artmıştır (Tablo 3). Dağ ve arkadaşlarının çalışmasında cinsel ve üreme sağlığı konusunda yapılan akran eğitiminden sonra öğrencilerin %81.3’ünün bilgi düzeyi artmıştır (Dağ ve ark., 2012). Cinsel sağlık eğitimleriyle ilgili yapılan çalışma sonuçları, üniversite öğrencilerinin eğitim sonrası bilgi düzeyinin arttırdığını desteklemektedir (Dağ ve ark., 2012; Öztürk ve ark., 2018; Pınar ve Taşkın, 2011). Üniversite öğrencilerine cinsel sağlıkla ilgili yapılan eğitim programlarında bilgi düzeyini ölçmek için kullanılan testler farklı olsa da eğitim sonrası bilgi puanının artmış olması, eğitim öncesine göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunması eğitimin etkinliğini göstermektedir (Evcili ve Golbasi, 2019; Öztürk ve ark., 2018; Pınar ve Taşkın, 2011; Winarti ve Ernawati, 2019). Çalışmamızda, üniversite öğrencilerine CTBH konusunda verilen akran eğitimi öğrencilerin bilgi düzeyini arttırmıştır. Öğrencilerin neredeyse tamamının CTBH hakkında bilgi düzeyinin artmış olması akran eğitiminin etkinliği ile ilgili araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Üreme sağlığı hem kadınları hem de erkekleri ilgilendirse de üreme sağlığı ile ilgili sorunlar nedeniyle doğrudan ve en sık etkilenen grup kadınlardır (Pınar ve Taşkın, 2011). Cinsel sağlık bilgi düzeyi cinsiyetlere göre farklılık gösterebilmektedir (Öztürk ve ark., 2018). Erkeklerin cinsel sağlık ile ilgili bilgi düzeyinin kadınlardan yüksek olduğu (Çalışkan ve ark., 2015; Dağ ve ark., 2012; Folasayo ve ark., 2017) ya da kadınların bilgi düzeyinin daha yüksek olduğunu (Folasayo ve ark., 2017) sunan çalışmalar olduğu gibi cinsiyetler arasında farklılığın olmadığını belirtilen çalışmalar da bulunmaktadır (Öztürk ve ark., 2018; Pınar ve Taşkın, 2011). Çalışmamızdaki kadın öğrencilerin eğitim sonrası CTBH bilgi puanı erkeklerden yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). CTBH konusunda yapılan akran eğitiminde; kadınların doğrudan veya dolaylı olarak daha fazla risk altında olduğunun farkına varması konuya ilgiyi arttırmış olabilir. CTBH hakkında bilgi düzeyinin cinsiyete bağlı olarak değişkenlik gösterebileceği, bu farklılığın çalışmaların yapıldığı grubun özellikleri, bölgelerin kültürel ve sosyal değişkenleri ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

SONUÇ

Cinsel temasla bulaşan hastalıklarla ilgili yapılan akran eğitimi üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyini arttırmıştır. Öğrencilerin neredeyse tamamı yakınının eğitim sonrasında CTBH konusunda bilgisinin arttığı bulunmuştur. Özellikle sağlık alanı dışında öğrenim gören öğrencilere ulaşılması ve yeterli bilgilendirmenin yapılması için bu konuda gönüllü olan öğrencilerin akran eğitimi konusunda eğitilerek arkadaşlarını bilgilendirmesi sağlanabilir. Maliyet gerektirmeyen, fazla sayıda kişiye ulaşmayı sağlayan ve özellikle akranlar tarafından daha rahat konuşulabilecek cinsel sağlık, üreme sağlığı gibi konularda akran eğitimlerinden faydalanılabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Güçlü Yönleri

Araştırmanın sadece Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri ile yürütülmesi çalışmanın sınırlılığıdır. Araştırmada akran eğitimi gönüllük esasına dayalı olmasına rağmen eğitim alan öğrenci sayısının yüksek olması araştırmanın güçlü yönüdür.

Teşekkür

Türkiye Aile Planlaması Vakfı (TAPV) tarafından ilgili üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Kulübü'ne sağlanan gençlik fonu (1 Aralık 2018) için TAP Vakfı'na, Ebelik Kulübü öğrencileri Nefise Yılmaz ve Esmâ Can'a projeye destekleri için teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Yazar Katkıları

Plan, tasarım: SİÇ, SCU, HD, SKD; **Gereç, yöntem ve veri toplama:** SİÇ, SCU; **Analiz ve yorum:** SİÇ, SCU, HD; **Yazım ve eleştirel değerlendirme:** SİÇ, SCU, HD, SKD.

Finansal katkı

Araştırmada Türkiye Aile Planlaması Vakfı (TAPV) gençlik fonu (1 Aralık 2018) tarafından destek alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Aykan, Ş. B., Altındış, M., Ekerbiçer, H., Aslan, F. G., & Altındış, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili farkındalıkları. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1–5. <https://doi.org/10.30934/kusbed.359170>
- Bilgiç, N., & Günay, T. (2014). A method for supporting smoking cessation in adolescents: Peer education. *Türk Toraks Dergisi*, 15, 102–105. <https://doi.org/10.5152/ttd.2013.27>
- Çalışkan, T., Çevik, C., & Ergün, S. (2015). Evaluation of the knowledge the group of university students about sexually transmitted diseases. *Balıkesir Health Sciences Journal*, 4(1), 27–31. <https://doi.org/10.5505/bsbd.2015.67699>
- Carr, S. E., Brand, G., Wei, L., Wright, H., Nicol, P., Metcalfe, H., Saunders, J., Payne, J., Seubert, L., & Foley, L. (2016). Helping someone with a skill sharpens it in your own mind: A mixed method study exploring health professions students experiences of Peer Assisted Learning (PAL). *BMC Medical Education*, 16(48), 1–10. <https://doi.org/10.1186/s12909-016-0566-8>
- Dağ, H., Dönmez, S., Kavlak, O., & Şirin, A. (2012). University youth reproductive and sexual health knowledge and peer education. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 15(1), 10–17.
- Darré, T., Saka, B., Walla, A., Ekouévi, K. D., & Folligan, K. (2018). Sexuality, sexually transmitted infections and contraception among health sciences students in university of Lomé, Togo. *BMC Research Notes*, 11(808), 1–3. <https://doi.org/10.1186/s13104-018-3923-3>
- Denison, H. J., Bromhead, C., Grainger, R., Dennison, E. M., & Jutel, A. (2018). What influences university students to seek sexually transmitted infection testing?: A qualitative study in New Zealand. *Sexual and Reproductive Healthcare*, 16, 56–60. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2018.01.004>
- Dişsiz, M., Yalçınürk, A. A., Sümer, G., Tavşan, C., Dede, S., Durmuş, Ş., Ayaz, K., Fulin, G., & Ünsal, M. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeyleri ve görüşleri. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 51(2), 78–83.
- Eğitim ve Gelişim Platformu Derneği (2013). *Eğitim verimliliği ölçme rehberi*. https://www.tegep.org/tegep/eep/Specific/TEGEP/Upload/TEGEP_infoline/TEGEP_infoline_1_Egitim_Verimlili_gini_Olcme_Rehberi.pdf Erişim tarihi: 11.06.2021.
- Evcili, F., & Golbasi, Z. (2019). The effect of peer education model on sexual myths of Turkish university students: An interventional study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 55, 239–248. <https://doi.org/10.1111/ppc.12344> Erişim tarihi: 10.06.2021.
- Family Health International. (2010). *Evidence-Based Guidelines for Youth Peer Education*. <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/Evidence-Based%20Guidelines%20for%20Youth%20Peer%20Education%20Brief.pdf> Erişim tarihi: 10.03.2021.

- Folasayo, A. T., Oluwasegun, A. J., Samsudin, S., Saudi, S. N. S., Osman, M., & Hamat, R. A. (2017). Assessing the knowledge level, attitudes, risky behaviors and preventive practices on sexually transmitted diseases among university students as future healthcare providers in the central zone of Malaysia: A cross-sectional study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *14*(2), 1–14. <https://doi.org/10.3390/ijerph14020159>
- Karabulutlu, Ö., & Kılıç, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *14*(2), 39–45. <https://doi.org/10.17049/ahsbd.40035>
- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç, E., Dadük, S., & Tunçel, T. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkındaki bilgilerinin incelenmesi. *İ.Ü. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, *1*(1), 1–15.
- Kassie, B. A., Yenus, H., Berhe, R., & Kassahun, E. A. (2019). Prevalence of sexually transmitted infections and associated factors among the University of Gondar students, Northwest Ethiopia: A cross-sectional study. *Reproductive Health*, *16*(163), 1–8. <https://doi.org/10.1186/s12978-019-0815-5>
- Lamont, J., Bajzak, K., Bouchard, C., Burnett, M., Byers, S., Cohen, T., Fisher, W., Holzappel, S., & Senikas, V. (2018). Female sexual health consensus clinical guidelines-No. 279. *Journal of Obstetrics and Gynaecology Canada*, *40*(6), e451–e503. <https://doi.org/10.1016/j.jogc.2018.04.009>
- Mahmutovic Vranic, S., Aljicevic, M., Segalo, S., & Joguncic, A. (2019). Knowledge and attitudes of sexually transmitted infections among high school students in sarajevo. *Acta Medica Academica*, *48*(2), 147–158. <https://doi.org/10.5644/ama2006-124.253>
- Nigussie, T., & Yosef, T. (2020). Knowledge of sexually transmitted infections and its associated factors among polytechnic college students in Southwest Ethiopia. *Pan African Medical Journal*, *37*(68), 1–11. <https://doi.org/10.11604/pamj.2020.37.68.22718>
- Öztürk, B., Esen, E., Siyez, D. M., & Kağnıcı, Y. (2018). Üniversite öğrencilerine yönelik cinsel sağlık eğitimi programları sistematik gözden geçirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *46*, 344–362. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.358377>
- Peykari, N., Ramezani Tehrani, F., Malekafzali, H., Hashemi, Z., & Djalalinia, S. (2011). An experience of peer education model among medical science university students in Iran. *Iranian Journal of Public Health*, *40*(1), 57–62.
- Pınar, G., & Taşkın, L. (2011). The efficiency of sexual health and reproductive health training program developed for university youth. *Gulhane Medical Journal*, *53*, 1–8.
- Siyez, D. M., & Siyez, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Türk Üroloji Dergisi*, *35*(1), 49–55.
- Visalli, G., Cosenza, B., Mazzù, F., Bertuccio, M. P., Spataro, P., Pellicanò, G. F., Di Pietro, A., Picerno, I., & Facciola, A. (2019). Knowledge of sexually transmitted infections and risky behaviours: A survey among high school and university students. *Journal of Preventive Medicine and Hygiene*, *60*(2), E84–E892. <https://doi.org/10.15167/2421-4248/jpmh2019.60.2.1079>
- World Health Organization. (2019). *Sexually transmitted infections (STIs) prevention of STIs counselling and behavioural approaches*. [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-\(stis\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-(stis)) Erişim tarihi: 11.06.2021.
- Winarti, Y., & Ernawati, R. (2019). Effectiveness of peer education method in increasing knowledge and attitude towards HIV/AIDS prevention among students in Samarinda. *Indonesian Journal of Nursing Practices*, *3*(2), 105–110. <https://doi.org/10.18196/ijnp.32100>
- Wong, T., Pharr, J. R., Bungum, T., Coughenour, C., & Lough, N. L. (2019). Effects of peer sexual health education on college campuses: A systematic review. *Health Promotion Practice*, *20*(5), 652–666. <https://doi.org/10.1177/1524839918794632>
- Yaşar, Ö., Dikoğlu Buluş, M., Özsezer Kaymak, G., & Er Güneri, S. (2019). Investigation of knowledge and opinions about sexually transmitted diseases of university students. *Journal of Academic Research In Nursing*, *5*(1), 53–58. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.9775>